

INNHOOLD DEL 200 MATERIELLREGLEMENT

INNHOOLD DEL 200 MATERIELLREGLEMENT	201
201 GENERELT	202
201.1 HJEMMEL	202
201.2 GYLDIGHETSOMRÅDE	202
201.3 REVISJON	202
201.4 UTFYLLENDE BESTEMMELSER	202
201.5 OVERHOLDELSE/DISIPLINÆRTILTAK	202
202 ORGANISASJON	203
202.1 MATERIELLSJEFEN (MSJ)	203
202.2 MATERIELLKOMITEEN (MKOM)	203
202.3 MATERIELLREPARATØR	204
202.4 KLUBBSTYRET	204
202.5 HOVEDINSTRUKTØREN	205
202.6 MATERIELLKONTROLLØREN	205
202.7 FALLSKJERMPAKKEREN	205
202.8 EIER AV MATERIELL	205
203 REGISTRERINGS- OG MERKEFORSKRIFTER	205
203.1 GODKJENNING OG KONTROLL	205
203.2 MERKING	206
203.3 MILITÆRT FALLSKJERM MATERIELL	206
203.4 MATERIELL TILHØRENDE UTENLANDSKE HOPPERE	206
204 FALLSKJERMSETT	206
204.1 SELETØY	206
204.2 HOVEDSKJERM	207
204.3 RESERVE SKJERM	207
204.4 NØDÅPNER	207
204.5 UTLØSERLINE	208
205 PERSONLIG UTSTYR	208
206 PAKKING	208
206.1 OMPAKKINGSSYKLUS	209
206.2 PAKKING AV HOVEDSKJERM	209
206.3 PAKKING AV RESERVE SKJERM	209
207 KONTROLL AV FALLSKJERMUTSTYR	209
207.1 HOVEDKONTROLL	209
207.2 BRUKSKONTROLL	210
208 MATERIELLBESTEMMELSER	211
208.1 UTSKYLLING AV SALT VANN	211
208.2 TØRKING	211
208.3 LAGRING	211
208.4 TRANSPORT	211
209 ANNET UTSTYR	211
209.1 HØYDEMÅLERE	211
209.2 FLYTEVEST	211
209.3 NØDÅPNERE	212

201**GENERELT**

Del 200 av F/NLF Håndboka gir de overordnede retningslinjer for materielltjenesten innen F/NLF.

201.1**HJEMMEL**

Disse bestemmelser er utarbeidet og blir revidert av Fallskjermseksjonen/Norges Luftsportsforbund (F/NLF) v/ Sikkerhets- og utdanningskomiteen (SU), med hjemmel i Bestemmelser for Sivil Luftfart (BSL) D 4-2 § 4 (2) b) (se vedlegg).

201.2**GYLDIGHETSOMRÅDE**

Disse bestemmelser gjelder for all materielltjeneste innen F/NLF med tilsluttede klubber.

201.2.1**UNNTAK**

Bestemmelsene kan fravikes dersom det er nødvendig som følge av at virksomheten utføres som ledd i eksperiment- eller forsøksvirksomhet etter eksperimenttillatelse (XT) iht Del 500.

201.3**REVISJON**

Bestemmelsene i Materiellreglementet revideres av SU etter forslag fra MKOM.

201.4**UTFYLLENDE BESTEMMELSER**

Utfyllende bestemmelser angående godkjente materielltyper og godkjente og påbudte modifikasjoner angående fallskjermmateriell er beskrevet i F/NLFs Materiellhåndbok.

Vedtak kunngjort i SUs komitéreferat eller særskilt informasjonsskriv er forøvrig å anse som gjeldende bestemmelse fra dato angitt i referat eller skriv.

201.5**OVERHOLDELSE/DISCIPLINÆRTILTAK**

Alle som utøver materielltjeneste etter disse bestemmelser plikter å kjenne de deler av bestemmelsene som angår vedkommendes oppgaver, og plikter å overholde dem på alle punkter.

201.5.1**PÅTALE AV BRUDD**

Et hvert medlem av Fallskjermseksjonen/NLF har rett og plikt til å gripe inn ved brudd på Materiellreglementets bestemmelser.

Brudd på bestemmelsene i Del 200 er rapporteringspliktige jfr Del 500.

201.5.2**DISCIPLINÆRTILTAK**

Lokalt klubbstyre v/Hovedinstruktør treffer de disiplinære tiltak som anses rimelig og nødvendig. Grove brudd skal rapporteres til SU, jfr Del 500. SU skal vurdere eventuelle tiltak.

201.5.3**INNDRAGING AV LIENSER OG/ELLER STATUS**

Brudd på bestemmelsene kan medføre inndragning eller begrensning av **lisenser** eller status for en begrenset tid eller for alltid, etter avgjørelse av SU (jf pkt 201.5.2)

202**ORGANISASJON**

Materieltjenesten bygger på følgende organer og personell:

Sentrale ledd:

- Seksjonsstyret
- Materiellsjefen
- Sikkerhets- og utdanningskomiteen
- Materieellreparatør

Lokale ledd:

- Klubbstyret m/materialforvalter
- Hovedinstruktør
- Materieellkontrollører
- Fallskjerm pakker
- Eier av materiell

202.1**MATERIELLSJEFEN (MSJ)**

Materiellsjefen er det faglige organ for materieltjenesten innen sivil fallskjerm idrett i Norge. MSJ er ansvarlig for at materieltjenesten til enhver tid er regulert av bestemmelser som krav til sikkerhet gjør nødvendig. Til å hjelpe seg har MSJ en materiellkomité til disposisjon. SU skal føre kontroll med at bestemmelsene overholdes.

Seksjonsstyret F/NLF utpeker MSJ.

202.2**MATERIELLKOMITEEN (MKOM)**

Materieellkomiteen består av inntil tre MR/MK hvorav en er MSJ. MSJ leder komiteens arbeid. MSJ møter i SU i forbindelse med materiellsaker. Dersom MSJ ikke kan møte, møter en av de andre medlemmene med fulle rettigheter.

202.2.1**ARBEIDSSOMRÅDE**

Materieellkomiteen er F/NLFs fagmyndighet i materiellspørsmål. MKOM fører overordnet tilsyn med materieltjenesten i F/NLF.

Materieellkomiteen skal spesielt:

- Utrede og avgjøre saker av betydning for materiellsikkerheten.
- Utgi og revidere materielltekniske bestemmelser.
- Utføre typegodkjenning av fallskjermmateriell.
- Komiteen er ansvarlig for revisjoner i Materieellhåndboken.

- Komiteen er ansvarlig for MK kurset

202.3

MATERIELLREPARATØR

Materiellreparatør kan utføre alle former for materiellreparasjoner på de fallskjermtyper han er sertifisert og autorisert for.

Materiellreparatør skal:

- Utføre reparasjoner og modifiseringer i henhold til anvisninger i Materiellhåndboken, serviceordre eller produsenten.
- Føre separat logg over alle hovedkontroller, pakking av reserveskjermer, modifiseringer og reparasjonsarbeid utført av ham.

Materiellreparatørens faglige foresatte er F/NLFs Materiellsjef.

202.3.1

SPESIELLE KRAV

Materiellreparatører skal:

- Være godkjent av SU.
- Føre logg over sitt arbeid tilsvarende det en materiellkontrollør er pålagt.
- Ha egen plomberingstang registrert av F/NLF.
- Dokumentere alle rutiner skriftlig

202.3.2

BEGRENSNINGER

Materiellreparatørstatus gir ikke rett til produksjon av utstyr eller materiellkomponenter med mindre særskilt dokumentasjon om at faglige kvalifikasjoner, produksjonsutstyr, fremstillingsprosess og testing (kvalitetskontroll) er godkjent og autorisert av Sikkerhets- og utdanningskomiteen.

202.4

KLUBBSTYRET

Det lokale klubbstyre har uten unntak ansvaret for at klubbens materielltjeneste gjennomføres i samsvar med gjeldende bestemmelser.

202.4.1

MATERIELLFORVALTER

Materiellforvalter utpekes av det lokale klubbstyret, og har Hovedinstruktøren i lokalklubben som sin nærmeste faglige foresatte.

Materialforvalter skal:

- Føre tilsyn med behandling og bruk av felleseid klubbstyre.
- Lede klubbens kontroll, vedlikehold og lagring av materiell.
- **Føre oversikt hvor opplysninger av betydning for hvert enkelt felleseid fallskjermsett fremgår.**
- Merke skjermer som ikke er luftdyktige og sørge for at disse ikke blir benyttet til praktisk hopping.
- Sørge for at skjermene i hens forvaring blir underkastet hovedkontroll som bestemt i reglementet.

202.5**HOVEDINSTRUKTØREN**

Hovedinstruktøren har ansvaret for materiellsikkerheten i den virksomhet som han leder, herunder opplæring i bruk og behandling av fallsjermutstyr. Til å føre tilsyn med fallsjermutstyret, har HI til disposisjon en materiellforvalter utpekt av lokalt klubbstyre.

202.6**MATERIELLKONTROLLØREN**

Materiellkontrollør utfører hovedkontroll på fallskjermer og gjennomfører eksamensprøver for fallsjermpakker i samsvar med gjeldene bestemmelser.

Materiellkontrollør skal:

- Føre nødvendige merknader på de dokumenter som angår de skjerner han kontrollerer.
- Utføre mindre reparasjoner. Se begrensninger anført i Materiellhåndboken.
- Anbefale søknader om utstedelse av fallsjermpakkerlisenser i de tilfelle hvor tilfredsstillende eksamensprøve blir avlagt under hans kontroll.
- Føre separat logg over alt materiell som han pakker eller utfører hovedkontroll på.
- Ha egen plombetang registrert av F/NLF

Materiellkontrollørens faglige foresatte er F/NLFs Materiellsjef.

202.7**FALLSKJERMPAKKEREN**

Sertifisert fallsjermpakker kontrollerer og pakker fallskjermer i henhold til F/NLFs pakkeinstrukser og/eller de gjeldende tekniske forskrifter som er fastsatt for angjeldende skjermtype. Fallsjermpakker er selv ansvarlig for å være oppdatert på eventuelle modifikasjonsordrer.

Fallsjermpakker skal utføre pakkekontroll av fallsjerm under pakking og sørge for at materiell som ikke er luftdyktig tas ut av praktisk bruk og underkastes nødvendig reparasjon/vedlikehold.

202.8**EIER AV MATERIELL**

Eier av materiell er selv ansvarlig for dette. Eier av fallsjerm betraktes som skjermens materiellforvalter. Hovedkontroll, reservepakking og eventuell annen ønsket kontroll foretas av Materiellkontrollør.

203**REGISTRERINGS- OG MERKEFORSKRIFTER****203.1****GODKJENNING OG KONTROLL**

Alle fallskjermer skal underkastes norsk hovedkontroll og godkjennes før de tas i bruk. Kontrollen utføres av norsk Materiellkontrollør. Attestasjon for utført

kontroll og registrering skal føres på hovedkontrollkortet, som skal oppbevares i lomme på seletøy/pakksekk.

203.2

MERKING

203.2.1

GENERELT

Hovedskjermer skal være merket med produsentens navn, produktnavn, modellnummer, serienummer og produksjonsdato. Reserveskjermer og seletøy/pakksekk skal i tillegg være merket med produsentlandets offentlige godkjenningssnorm, f eks TSO-C23, category C eller D. Merkingen for seletøy/pakksekk skal være tilgjengelig i pakket tilstand.

203.2.2

SPEIELT FOR FELLESEID KLUBBUTSTYR

Seletøy/pakksekk skal være merket med klubbens navn og som et minimum slik at størrelse på hoved- og reserveskjerm kan forstås. Merkingen skal være synlig når skjermene er pakket.

Felleseid fallskjermsett godkjent for tandemhopping fritas for krav om merking av størrelse på hoved- og reserveskjerm.

203.3

MILITÆRT FALLSKJERMmaterieLL

Militært fallskjermmaterieLL som er Forsvarets eiendom og som er godkjent og under kontroll av militær fagmyndighet, kan nyttes uten spesielle kontrolltiltak eller spesiell registrering. Ved behov nyttes skjermens militære registreringsnummer som referanse.

203.4

MATERIELL TILHØRENDE UTENLANDSKE HOPPERE

For utenlandske deltakere i organisert fallskjermhopping følges bestemmelsene i FAI Sporting Code, section 5.

204

FALLSKJERMSETT

Et fallskjermsett deles inn i følgende hoveddeler:

- Seletøy
- Hovedskjerm
- Reserveskjerm
- Nøddåpner

Alle hoveddeler skal hver for seg være typegodkjent i Norge før det tas i bruk. Sikkerhets- og utdanningskomiteens typegodkjenningssliste finnes i MaterieLLhåndboken. Kombinasjoner av seletøy, hovedskjerm, reserveskjerm og de tilhørende komponenter skal være i henhold til typegodkjenning.

204.1

SELETØY

Seletøy består av seletøy integrert med pakksekker for hovedskjerm og reserveskjerm, felles hovedkontrollkort for hele fallskjermsettet, løftestropper, pilotskjermer, fribag til reserveskjerm og bag til hovedskjerm.

Reserveskjermens løftestropper skal være integrert i seletøyet.

Seletøyet skal ha 3-rings frigjøringsssystem for hovedskjermen.

Maksimal alder for seletøy er 25 år.

204.1.1

PAKKSEKK

Reserveskjermens pakksekk lukkes og åpnes ved hjelp av låseløkker, utløserhåndtak og kabel med pinne(r).

Til lukking og åpning av hovedskjermens pakksekk kan utløserline med pinne eller pinne montert på pilotbånd til "throw-out" pilotskjerm benyttes i stedet for utløserhåndtak.

204.2

HOVEDSKJERM

Hovedskjermen er en vingfallskjerm som utløses manuelt, konstruert og produsert spesielt for sportsbruk.

Hovedskjermen består av kalott med bæreliner, slider og links.

Hovedskjerm skal være festet til seletøyet med 3-rings frigjøringsssystem.

Hovedskjerm skal benyttes med bag eller annen godkjent anordning som sikrer at bærelinene er strukket før kalotten åpner seg.

204.3

RESERVEVKJERM

Reserveskjermen er en vingfallskjerm. Runde reserveskjermer er ikke tillatt brukt.

Reserveskjermen består av kalott med bæreliner, slider og links (sjakler).

Original pilotskjerm og fribag fra seletøyet skal benyttes.

Maksimal alder for reserveskjermer til sportsbruk er 25 år for reserveskjermer produsert fra og med 1. januar 1997. For reserveskjermer produsert til og med 31. desember 1996, så er maksimal alder 20 år.

For reserveskjermer til tandem- og elevutstyr er maksimal alder 20 år. Ved resertifisering av produsenten kan levetid på reserveskjermer for tandem- og elevutstyr øke med det antall ompakk produsenten godkjenner, dog en forlengelse på maksimalt 5 år. Skriftlig dokumentasjon på resertifisering (fra produsenten) skal foreligge sammen med loggkort for utstyret. Maksimal alder skal ikke under noen omstendighet overskride 25 år.

204.4

NØDÅPNER

Reserveskjerm skal utstyres med nødåpner. Nødåpnerne typegodkjennes av Sikkerhets- og utdanningskomiteen.

Det er obligatorisk med bruk av nødåpner ved hopping i Norge. HI kan gi dispensasjon fra dette ved særskilte typer hopping som for eksempel vannhopp. Dette skal ikke være av generell- eller ubegrenset karakter. Behovet skal være dokumentert.

204.4.1**NØDÅPNER ELEVFALLSKJERMSETT**

Elevfallskjermsett skal alltid være utstyrt med nødåpner på reserveskjermen. Nødåpner skal være godkjent for elevhopping.

204.4.2**NØDÅPNER TANDEM FALLSKJERMSETT**

Tandemfallskjermsett skal alltid være utstyrt med nødåpner på reserveskjermen. Nødåpner skal være godkjent for tandemhopping.

204.4.3**PERMANENT JUSTERING AV NØDÅPNER**

Det er åpning for permanent å justere aktiveringshøyden på alle typer nødåpnere opptil 1000ft AGL. Dette skal godkjennes av HI i vedkommende klubb og justering utføres av MK. Justering påføres i loggkortet til riggen under rubrikk for «nødåpner».

204.5**UTLØSERLINE**

Utløserlinen skal ha en bruddstyrke på minst 1000 kg, og være 3,90 m lang om ikke annet er bestemt av produsenten eller blir fastsatt for bruk i forbindelse med bestemt flytype. Utløserlinen skal ha godkjent type ankerkrok. Utløserlinen skal ha krum pinne, eller annen godkjent anordning for låsing av pakksekk. Ved utsprang fra stag skal utløserlinen være innsydd til halv bredde for å redusere vindfang.

205**PERSONLIG UTSTYR**

Personlig utstyr består av:

- Hjelm
- Briller
- Hoppdress
- Hansker
- Fottøy
- Evt flytevest

Krav til bruk av personlig utstyr er beskrevet i Del 100.

206**PAKKING**

Selvstendig pakking kan kun gjøres av de som har gyldig pakkelisens, ref del 300. Pakking skal skje iht. fallskjermprodusentens pakkemanual.

Fallskjermens løftestropper skal være festet til seletøyet når fallskjermen pakkes.

Foreligger det mistanke om at fuktighet, urenheter eller tilsvarende kan ha trukket gjennom/inn i pakksekken skal denne åpnes og skjermen kontrolleres. Skjermen tørkes og renses før pakking i de tilfeller hvor dette måtte vise seg nødvendig.

Åpen ild skal ikke forekomme innenfor 50 m avstand fra fallskjermmaterieill.

206.1 OMPAKKINGSSYKLUS

Hovedfallskjermer, reserveskjermer i elevutstyr, reserveskjermer i tandemutstyr og reserveskjermer i andre felleseide fallskjemsett som har vært lagret i pakket stand i mer enn 6 måneder, er ikke luftdyktig. Reservefallskjermer i privateid sportsutstyr kan lagres i 12 måneder.

For igjen å bli luftdyktig må fallskjermer luftes ved at den åpnes og ristes grundig før den pakkes på ny.

206.2 PAKKING AV HOVEDSKJERM**206.2.1 PAKKEKONTROLLER**

For hovedskjermer foretas pakkekontrollen slik:

- 1. kontroll: Ved linekontroll. Hver linegruppe og styreliner følges fra løftestropper og opp til slider og skjerm. Kontroll utføres mens linegrupper og styreliner er separert.
- 2. kontroll: Når skjermen er systematisert (flaket), slider er lagt på plass og halen er brettet, men ikke lagt rundt skjermen (før skjermen legges på bakken).
- 3. kontroll: Når kalotten er brettet sammen og lagt i bagen, linene sløyfet inn og bagen lagt inn i pakksekken.
- 4. kontroll: Når sekken er lukket.

206.3 PAKKING AV RESERVEKJERM

All pakking av reserveskjermer skal utføres av Materiellkontrollør eller Materiellreparatør. Hovedkontrollkort skal signeres med navn og **pakkerlisens** nummer og plombetangens registreringsbokstaver.

Loggen skal ajourføres.

206.3.1 PLOMBERING

Plombering utføres med rød plomberingstråd og etter metoder som beskrevet i Materiellhåndboken.

207 KONTROLL AV FALLSKJERMUTSTYR

Kontroll av fallskjemutstyr omfatter:

- Hovedkontroll
- Brukskontroll

207.1 HOVEDKONTROLL**207.1.1 OMFANG**

Hovedkontroll består av omhyggelig visuell kontroll av alle komponenter utført av Materiellkontrollør, etter anvisninger gitt i Materiellhåndboken.

Fallskjemsett som har forfalt til hovedkontroll skal under ingen omstendighet nyttes for praktisk hopping før kontrollen er utført.

Hovedskjerm kan hovedkontrolleres separat.

207.1.2

INTERVALLER

Fallskjermsett skal underkastes hovedkontroll:

- Før fallskjermsettet kan tas i bruk (førstegangskontroll).
- Innen 6 måneder etter siste hovedkontroll for elevfallskjermsett, tandemfallskjermsett og fallskjermsett som er felleseid klubbstyr.
- Innen 12 måneder etter siste hovedkontroll for annet utstyr.
- Etter utført større reparasjon.
- Etter feilfunksjon på hovedskjerm.
- Etter aktivert reserveskjerm
- Når det er ønskelig av ansvarlig pakker, materiellforvalter eller eier.

Elevfallskjermsett, tandemfallskjermsett og fallskjermsett som er felleseid klubbstyr er luftdyktig i inntil 3 måneder etter gjennomført hovedkontroll. Deretter må brukskontroll iht 207.2 gjennomføres for at utstyret skal være luftdyktig fram til neste forfall for hovedkontroll.

207.1.3

UNNTAK VED OMPAKK AV RESERVEKJERM I UTLANDET

Ved bruk av reserveskjerm og ompakk av reserveskjerm utført av europeisk eller FAA rigger i utlandet, så er utstyret luftdyktig i Norge innenfor luftdyktighetsperiode angitt for siste utførte hovedkontroll av norsk MK.

Det er krav til plombering av reservekonteiner og utfylling av loggkortet.

207.2

BRUKSKONTROLL

207.2.1

OMFANG

Brukskontroll består av omhyggelig visuell kontroll av alle komponenter på seletøy som er synlige uten at pakksekk for reserveskjermen åpnes, og av hovedskjerm. Brukskontroll utføres av Materiellkontrollør, etter anvisninger gitt i Materiellhåndboken.

Fallskjermer som har forfalt for brukskontroll skal under ingen omstendighet nyttes til praktisk hopping før kontrollen er gjennomført.

207.2.2

INTERVALLER

Elevfallskjermsett og fallskjermsett som er felleseid klubbstyr skal underkastes brukskontroll:

- 3 måneder etter siste hovedkontroll
- Når det er ønskelig av ansvarlig pakker, materiellforvalter eller eier.

Tandemfallskjermsett skal underkastes brukskontroll:

- 3 måneder etter siste hovedkontroll, eller
- Senest innen 55 hopp siden siste gjennomførte hovedkontroll eller brukskontroll
- Når det er ønskelig av ansvarlig pakker, materiellforvalter eller eier.

Privat utstyr skal underkastes brukskontroll:

- Når det er ønskelig av ansvarlig pakker, eier.

208 MATERIELLBESTEMMELSER

208.1 UTSKYLLING AV SALTVANN

Fallskjerm som har vært utsatt for saltvann må snarest rengjøres for å sikre seg at alle etsende saltpartikler blir fjernet. Rengjøring skjer ved utskylning i rikelig mengde ferskvann. Utskylningen må være fullstendig. Kalott skal ikke vris under eller etter skylningen. Tørkingen skal vies særlig oppmerksomhet.

208.2 TØRKING

Fallskjermmateriell skal i minst mulig grad utsettes for direkte sollys. Temperaturen skal ikke overskride 40 grader Celcius. Skjermen må ikke komme nær varmekilden. Sterk varmepåvirkning vil kunne ødelegge skjermen eller forårsake klebing.

Tørkerommet må være godt gjennomluftet.

Fallskjermen bør henge mest mulig fritt for å sikre tørking av alle komponenter.

Gjennomvåte pakksekker og seletøy tørker meget sent, og må henges til tork snarest mulig etter bruk for å motvirke mugg, jordslag etc.

Gjennomvåte skjerner skal henges til tork i minst 48 timer.

Lett fuktige skjerner skal tørkes etter behov.

208.3 LAGRING

Lagerrommet må være tørt. Temperaturen bør være 15-20 grader C.

Lagerrommet skal være rent. Olje, fett, såpe, bensin, maling, lakk, kjemikalier eller skadedyr må ikke forekomme i rommet.

Fallskjerner skal i sin helhet lagres slik at de ikke blir utsatt for direkte sol eller UV-lys fra lysstoffrør over lengre tid.

208.4 TRANSPORT

Fallskjermsett må ikke transporteres sammen med kjemikalier eller annet som kan skade materialet. Fallskjermsett må heller ikke transporteres slik at de kan tilsøles eller skades.

209 ANNET UTSTYR

209.1 HØYDEMÅLERE

Eier er ansvarlig for at høydemålere og høydevarslere (visuelle og evt. akustiske) er i orden og kalibrert før bruk.

209.2 FLYTEVEST

Flytevester skal være godkjent av Hovedinstruktør. Godkjenning skal skje iht kriterier i Materiellhåndboken.

Felleseide flytevester skal underkastes kontroll når det anses nødvendig, dog minst en gang årlig.

209.3

NØDÅPNERE

Nødåpnere skal underkastes periodisk kontroll/overhaling av produsent eller annet autorisert verksted iht. krav gitt av produsent eller SU.

209.3.1

INTERVALLER

For Cypres AAD produsert frem til og med 31. desember 2016 er intervallet 4 år +/- 6 mnd.

For Cypres AAD produsert fra og med 1. januar 2017 er intervallet 5 år +/- 6 mnd.

For Vigil AAD er intervallet 5 år +/- 6 mnd uavhengig av produksjonsdato.